

זו לא אותה מדינה שחתמנו איתה הסכם שלום

written by רות וסרמן לנדה | 06.09.2026

הסכם השלום עם מצרים חשוב לישראל מאין כמותו. עשרות שנים של היעדר מלחמה, גם ללא נורמליזציה, אינם הישג של מה בכך בשכונה. ואולם, בעיקר בעקבות אירועי 7 באוקטובר, קיים משנה חשיבות לבחון: האם מצרים של היום היא אותה מצרים שעימה חתמה ישראל על הסכם שלום?

האם האינטרסים המצריים של שמירה על יציבות לצד מלחמה עיקשת בתנועת האחים המוסלמים מבית, עדיין מספיקים מבחינתה בכדי לשמר את ההסכם האסטרטגי עם ישראל?

ביקורם של נשיא סין ושל ראש ממשלת קטאר לאחרונה בבירת הנילוס ממחישים כי המשטר המצרי מבקש לגוון מקורות הכנסה. זאת, תוך שהוא מראה נכונות להתגמש באשר להשפעות הזרות המבקשות דריסת רגל במצרים.

קטאר היוותה בעבור מצרים דגל אדום מובהק לאורך שנים. הסיבה לכך היא שהנסיכות העשירה העניקה מחסה לזרועות האחים המוסלמים השנואים על המשטר המצרי, וביקרה לא אחת באמצעות רשת "אלג'זירה" את השלטון המצרי. אך קטאר זוכה לאחרונה לעדנה מצד ההנהגה המצרית. הדובר הרשמי של הנשיאות המצרית, מחמד שינאוי, פרסם לאחרונה פוסט בערבית אודות הביקור של רה"מ הקטארי. במסגרת הביקור, לדבריו, נדונו הדרכים להרחיב השקעות קטאריות במצרים, לרבות בתחומים תשתיתיים.

אך המחיר שמצרים תשלם ברור לכל. דריסת רגל קטארית במדינה משמעותה אסלאם שמרני יותר. רצוי וראוי שמדינת ישראל תבין את המשמעויות.

חשש מהתקוממות פנימית

המצב הכלכלי הקשה במצרים, אחוזי הבערות הגבוהים, היעדר מקומות עבודה לצעירים והיעדר מנועי צמיחה משמעותיים ^[?] כל אלה מכבידים מאוד על ההנהגה המצרית. החשש המרכזי של המשטר היה ונותר התקוממות פנימית של האוכלוסייה, ובעיקר של צעיריה, שמהווים את החלק הארי של העם המצרי. כל ניסיון של המשטר להילחם בילודה עלה בתוהו, ומתוך כ-120 מיליון מצרים, למעלה מ-60% הם מתחת לגיל 30!

בנוסף, העימות בין ארה"ב לאיראן והמצור הימי יצרו בשנה האחרונה זעזוע פיננסי עמוק בכלכלה המצרית. אותו זעזוע בא לידי ביטוי, בין היתר, בדמות פחות וצניחת המטבע המצרי בלא פחות מ-8%, לצד עלייה חדה של כ-17% במחירי הדלק. כל זה לא תרם לאינפלציה והורגש

באופן ישיר על ידי כל אזרח מצרי. תורים ללחם במצרים הם תופעה מוכרת וידועה זה שנים. ואולם, כל החמרה כלכלית שיש בה כדי להוסיף ולפגוע בכיס של האזרח הפשוט, מעלה את החשש לחוסר יציבות פנימית והתקוממות נגד המשטר.

במקביל, מצרים מתמודדת עם מתיחות גבוהה מאוד מול אתיופיה, בשל התחרות על מקורות המים וחלוקת הנילוס. כך גם עם לוב, שאיתה היא חולקת גבול ארוך ובעייתי ביותר, בין היתר על רקע ההשתלטות השקטה של טורקיה על המדינה האפריקנית. וכמובן ² מצרים מוטרדת מאוד מהסוגייה הפלסטינית העומדת לפתחה בשל הקרבה הגיאוגרפית והחשש המתמיד מזליגת ה"בעיה הפלסטינית" לשטח מצרי.

עמדה מעוררת דאגה

ה"חדירה" השקטה של טורקיה, קטאר, וסין למצרים, הגם שהיא מנוגדת לאינטואיציה, נמשכת כבר מספר שנים. חדירה זו נועדה להחליף את ערב הסעודית ואיחוד האמירויות, שבאופן מסורתי תמכו כלכלית במצרים והתעייפו. בנוסף, ההישענות הצבאית על שותפותיה ה"חדשות" נועדה לגוון אספקה, מתוך תפיסה לפיה הישענות על ארה"ב בלבד אינה יציבה מספיק.

במלחמת 12 הימים בין ישראל לבין איראן, העמדה הרשמית המצרית תמכה ברפובליקה האסלאמית של איראן, ובכך אמורה הייתה לעורר דאגה בקרב מקבלי ההחלטות בישראל. מצרים הסונית, שמתאפיינת בחשדנות ארוכת שנים כלפי איראן השיעית, ואף גירשה לא אחת שגרירים של הרפובליקה האסלאמית משטחה לאור פרשיות ריגול חוזרות ונשנות במצרים, גילתה סולידריות מוזרה עם המשטר האיראני. גם העוינות האישית ארוכת השנים בין נשיא טורקיה ארדואן לבין עמיתו המצרי אל-סיסי, התפוגגה כלא הייתה. לאחרונה אף התקיימו, לראשונה מזה שנים, תרגילים צבאיים משותפים בין מצרים לטורקיה. ההתקרבות מתועדת ואיננה ניתנת לערעור.

זאת ועוד, הביקור הסיני רם הדרג של נשיא סין נועד בין היתר לאותת לארה"ב שיש לקהיר חלופות אפשריות. קשר מצרי-סיני אף תואם את מדיניות ה"Road and Belt" הסינית, לפיה השקעות מאסיביות בתשתיות של מדינות העולם השלישי מקנות לה דריסת רגל והשפעה בקרב מקבלי ההחלטות של אותן המדינות.

מצרים, אם כן, מקדמת מדיניות של "גם וגם". כך גם כלפי החמאס: מצרים מבינה טוב יותר מכל גורם אחר מהי תנועת החמאס. לפיכך, היא כרתה ברית לא רשמית עימה, עוד לפני 7 באוקטובר, שבמסגרתה התבקשה חמאס שלא לשתף פעולה עם גורמי טרור איסלאמיסטיים בשטח מצרים. בתמורה מצרים לא מנעה מחמאס להתחמש ולהתכונן למאבק מזוין נגד ישראל.

כל זה לא פשוט לעיכול אחרי למעלה מארבעה עשורים של הסכם שלום בין המדינות. ואולם השלטון המצרי רואה במדינת ישראל, ובעיקר בהנהגתה הנוכחית, אויב. זה המסר שמועבר באמצעות תוכנית הלימודים לילדי מצרים. זה המסר שמועבר באמצעי התקשורת ובאפיקי

התרבות השונים לציבור המצרי כולו. זו התפיסה המאפיינת גם רבים במעגל קבלת ההחלטות בארמון האיתחאדיה של הנשיא א-סיסי.

יש לישראל מה לעשות

התפיסה הרווחת היא שטוב שישראל תהא עסוקה, באופן מתמיד, בהתמודדות צבאית אל מול איומים שונים. כך, למשל, לא פעל המשטר במצרים למנוע הברחות נשק חס באמצעות רחפנים על ידי בדואים מצריים לאחיהם בנגב העוסקים בפלילים. הנושא כמעט ולא זכה להתייחסות בציבוריות הישראלית, בעוד שפעולה דומה מהצד הישראלי לצד המצרי הייתה נתפסת כלא פחות מעילה למלחמה. במקביל, מצרים מאמנת בשטחה עשרות אלפי שוטרים פלסטיניים, במטרה שישמשו ככוח שיטור ב"יום שאחרי" ברצועת עזה. זאת בזמן שכבר עכשיו ישנם כ-70,000 שוטרים פלסטיניים חמושים ביהודה ושומרון ² הפרה בוטה כשלעצמה של ההסכמים שחתמה עליהם ישראל מול הרשות הפלסטינית באוסלו.

ככלל, השאיפה המצרית להקמת מדינה פלסטינית עצמאית, על שטחי רצועת עזה ויהודה ושומרון, נשענת על רצונה לנתק את עצמה מהיישות הפלסטינית. כך אפשר יהיה להוריד מסדר היום באופן מוחלט כל דיון עתידי בפתיחת הגבול המצרי עם עזה ו/או למזער את ההסתברות לזליגת הסוגייה הפלסטינית לשטחי מצרים.

לפיכך, ומתוך הבנה שהמשטר המצרי עצמו עומד בפני סד לחצים לא פשוט, מדינת ישראל צריכה לעמוד על ארבעה עמודי תווך עיקריים: ראשית, לייצר ערוץ תקשורת מדיני אישי ופתוח אל מול הנשיא עצמו, ומעגל מצומצם של מקורבים, במטרה לנהל משברים והזדמנויות בזמן אמת. שנית, על מדינת ישראל להיערך לכל הסתברות צבאית לנוכח ההתעצמות הצבאית הבלתי סבירה בצד המצרי של הגבול המשותף. הנושא השלישי הוא ניהול נושא מנופי הלחץ האנרגטיים באופן מושכל ואסטרטגי, על רקע הצורך הקריטי של מצרים בגז. והנושא הרביעי הוא לדרוש ולוודא שמצרים פועלת למיגור ההסתה המטרופת שנהוגה במדינה נגד ישראל ויהודים, באמצעות אותם מנופי לחץ קיימים, וכן ³ בעזרת ארה"ב.

פורסם ב-JNS ישראל, בתאריך 06 בספטמבר 2026.

*הדעות המובעות בפרסומי מכון משגב הן על דעת המחברים בלבד.